

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lvdovici Carrionis Antiqvarvm Lectionvm Commentarii III

Carrion, Louis

Antverpiæ, M D LXXVI

Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70907)

NIS
OM-
1
LVDOVICI CARRIONIS
ANTIQUAR. LECTION.

COMMENTARIVS PRIMVS.

*Anna Perenna vnde dicta. Macrobius, Agel-
lius, Martialis & Varro emendati.*

CAPVT I.

VLT A mihi sunt impedimen-
to, ne meos sacrorum Romano-
rū fastos, siue de veteri Pont-
ificio libros, iam dudum in au-
uersarijs per me affectos, amicis
meis atque adeo omnibus harū
artium vere liberalium studiosis perfectos tra-
dam. interea constitui tamen, nonnulla ad vete-
rum scriptorum emendationem pertinentia, lo-
co ibi alieniore posita, dum illi perpoliuntur, in-
de desumere, & in meis Antiquarum lectionum
Commentarijs inspergere: vniuersi operis vulgo
quasi specimen quoddam exhibere denique.

Igitur vt à Martio, id est, eo mense, quem anni
principem sub Romulo fuisse accepimus, ini-
tium sumamus: scribit Macrobius id verum esse,
ex hoc maxime probari, quod ab ipso Quintilis
quinctus est: & deinceps pro numero menses numeran-
tur: Huius etiam die prima ignem nouum Vestae aris
ascendi solitum: vt incipiente nouo anno cura denuo
seruandi ignis inciperet. eodem quoque ingrediente
mense, tam in regia & curijs, quam Flaminum domi-
bus Laureas veteres nouis Laureis mutari. De qui-
bus Ouidij hac quidem in parte ad verbum à Ma-
crobio imitati illa sunt:

Lib. i. Sa-
tur. cap. xij.

Lib. ij. Fa-
stor.

A Nem

Nen dubites primae fuerint quin ante Kalendas

Martis: ad haec animum signa referre poterit.

Laurea Flaminiibus quae toto perstitit anno

Tollitur: & frondes sunt in honore nouae.

Janua tunc regis posita viget arbore Phœbi,

Ante tuas itidem curia prisca fores.

Adde quod arcana fieri nouus ignis in aede

Dicitur, & vires flamma refecta capit.

Denique quinctus ab hoc fuerat quinctilis: & in

Incipit, à numero nomina quisquis habet.

Addit Macrobius. Eodem mēse & publice & pri

uatim ad annum perennem sacrificatum itur, ut au

nare perennareque commode liceat. Quae verba, ut

vulgo quidem scribuntur, specie recta sunt; re

veritate vitiosa. itaque scripserim: ad Anna Per

ennam: vel ipsius, quem dixi, auctoritate motus.

Nec mihi parua fides annos hinc esse priores:

Anna quod hoc coepta est mense Perenna coli.

ET:

Idibus est Annae festum geniale Perennae

Non procul à ripis aduena Thyri tuis.

De qua M. Varronis locus mihi hoc tēpore cog

rigendus est, à magni aliquot nominis viris tēpo

re tentatus antea. Eius apud Agellium ex saty

Menippaea, quae sciāmachia dicitur an Criomachus,

inscribitur, versus hi sunt:

Theanna & Peranna, Pranda Celato, Pales

Nerienes & Minerva, Fortuna ac Ceres.

Quorum priorem qui ita se constituere posse

existimant.

Te Anna & Peranna, Pranda, Celato, Pales.

multimodis falluntur, neque enim vident, quod

tamen visu facillimum erat, non duas easque die

ueras

Ant. Mureti
Varia Lector
LIII
23

Macrobii
cap. eodem.
Cornelius.

Ovidius li.
111. fast.

Agellius li.
211. cap.
XXI.

uerfas deas, sed vnā implorari. eandē deinde, *Perannam*, ijdem illi non recte indigetāt. nam siue ab anne perenne, vt ipsa apud euīdem Poetā vult.

Anne perenne latens Anna Perenna vocor;
siue à temporis & annōrum perennitate, vt *Macrobio* placuit: siue denique,

Pace domi facta signum posuere perenne,

Quod sibi defectis illa ferebat opem:

ex quacunque, inquam, earum causarum nomen illi veteres dederunt; *Perennam*, non, *Perannam*, dici oportuit. cui qui operantur,

Sole bilares vinoque calent, annosque precantur

Quot sumunt cyathos; ad nuncumque bibunt.

Inuenies illic qui Nestoris ebibat annos,

Quae sit per calices facta Sybilla suos. ET:

Sunt quibus haec Luna est, quia mensibus impleat annum.

Pars Themis, Inachiam pars putat esse bouē;

Inuenies qui te Nymphas Athlantida dicant;

Teque Ioui primos Anna dedisse cibos.

Hanc autem deam *Ariciae* coli solitam testis est *Martialis*, vt quidem in vetere familiaris mei *Petri Diuāi*, omnis historiae & antiquitatis studiosissimi & scientissimi libro legi video:

Sive Numae coniunx Triviae te misit ab Anna.

nam & vulgo & in alijs aliter. sed ad *Varronem*.

Ted Anna Perenna, Panda, te Lato, Pales,

Nerienes & Minerua, Fortuna, ac Ceres.

Scribo, *Ted Anna*; antiquorum in litteris huiusmodi interponendis consuetudinem secutus: cuius litterae interiectioni errorem illum, *Theanna*, libenter assignare soleo: nisi quis litteram

A 2 eam

Martialis
VI. expiqr.
XLVII. e-
mendatus.
Varro corre-
ctus.

nam nihil necessariam esse dixerit, & hiatum, de quo alibi dicemus, admittat. Fuit etiam tempus cum posteriorem illum versum paulo aliter legerem:

Te Merienes, Minerua, Fortuna ac Ceres.
quomodo mihi quidem nescio quid amplius venustatis habere videtur.

Varronis & duum locorum Pacuuij apud Nonium, item alterius apud Festum correctio.

CAPVT II.

INSVBI DI sicut oportet ac nulli palati homines: qui cum reliquas, ex dubijs illis Attij Pacuuij, & ceterorum de hoc genere veterum poetarum cenis delicias degustant; non continuo incredibilem earum suauitatem sentiunt: sed illas, veluti nauseabundi, auersantur. sane si quando Hispanici illius mihi in mentem venit;

Attonitusque legis terrai frugiferai

Attius & quicquid Pacuuiusque vomunt:
non tantum ridere peruersum eorum de poetarum pangendis iudicium, sed etiam proiectam loculi illius de alieno opere bene facti, male iudicandi audaciam deplorare & paene peccatum posse, soleo. Igitur ego, vt homines, credo, facili omnes, & antiquorum poetarum scripta libenter lego, & dum mirificam legendo voluptatem capio, magnum in ijs, quae restant, emendandis studium pono. itaque ex eorum vno, Pacuuij videlicet, iam olim mendacium sustulimus: id quae ijs in scholijs indicauimus, quae annis superioribus in Vale-

Ant. Mureti
Varia Lectoria
LII
25

Valerium Flaccum mille locis à nobis emendatum edidimus. cum enim apud Nonium legeretur :

Pacuius emendatus.

Barbaricam pestem sabinus nostris obtulit.
Nova figura factam commissam infabre:

Vestem, non, pestem; nauibus, non, sabinus, scribi oportere docuimus: & quicquid verborum erat, in numerorum ratione coegimus. Addantur nunc alij eiusdem poetae versus non minus, immo aliquanto amplius, deprauati, suisque numeris confusi; & quantum potest, à nobis corriguntur. Festus: *Vastum*, ait, ponitur pro inani. Pacuuius.

Nonius in vocibus Infabre, & Committere.

Quales scabres quod inculta Vastum dicitur. ad quae verba Antonius Augustinus vir summus, & ut eius amplitudo & praeclara omnium sciètiarum cognitio meretur, non nisi cum honore nominandus, monet Pacuuium apud Nonium scribere:

Festus correctus. Pacuuius, Teucro.

Quae desideria alumnorum paenitudines.
Quales scapresque inculta Vastitudine.

Nonius; Alumnus, Paenitudo, Vastitudo, Scapres.

Quae scriptura etsi omnem in partem recta non est; tamen me ad eam, quae recta est, inuestigandam quasi manu duxit. rectam ne esse existimem in causa est, constans librorum Nonij varijs locis in aliam, consensio; & diuersa Nonij ipsius certorum verborum interpretatio qui nisi me fallit, ut certe nō fallit, & Festus, & ille ipse, quem dixi, Nonius hunc in modum corrigendi sunt: *Pacuuius Teucro:*

Quae desiderio alumnorum, paenitudines.
Squalles; scapresque inculta vastitudine.

Scapres, pro, scabres Pacuuium dixisse notat Marcellus, quod à viris quibusdam doctis Nonium

non ita pridem emendare aggressis, in tanta veterum librorum, quibus vsi sunt, copia animaduersum non esse, per mehercule miror. Varro certe eadem illa ita coniunxit. vt iam ijs non potest verbi, liceat ita loqui, sed pro nominibus vis fuerit. verba eius Manio apud Nonium corrupta sic emendo: *squale scapreque illunie & vastitudinis*. Quod certe facit vt. dubie scripseritne Pacuuius. *Squalle, scapre atq. inculta vastitudine.* quid alij viderint; ipsi viderint.

Varro apud
Nonium, II
Fruies, &
Vastitudo
correctus.

*Panda, Pantica, Ceres, Nonius & Varro
de veteri libro correcti.*

CAPVT III.

QVOD me superiore capite, dum de *Anna Perenna* ageretur, fugit scribere, in Varonianis illis versibus suum deae Pandae nomen, quod prioris aetatis incuria mutauerat, esse restitutum: nequis id temere & sine certa ratione me fieri calumniatur; libet nonnullas restitutionis illius causas in medium asserre: & earum quantum quaeque valeat, cuilibet volenti, existimandum relinquere. Deo deaeque pro diuersa dignitatis, officij, potestatisque ratione, diuersis etiam nominibus appellari consueuisse, res est in vulgus nota, & huiusmodi, vt ad eam probandam nihil sit necesse magnam orationem comparare. Itaque quam Senatores Dianam dicunt, eandem parturientes in comoedijs Iunonem Lucinam inuocant;

Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis.

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

et qui alicui Deo sacra faciunt, cum ignorent
quo is nomine potissime delectetur, nullum
eorum, quae ei tribui solent, scientes omittunt, ex
quo illud in carmine saeculari:

Rite maturos aperire partus

Lenis Ilithya tuere matres,

Sive tu Lucina probas vocari

Sen genitalis.

Deos videlicet religiosa antiquitas obsequentio-
res, magisque sibi propicios fore credebat, si, quo
quisque nomine gaudebat, eodem compellaren-
tur. Eodem loco istam Varronis invocationem
cēseri, & ad Cererem referri oportere, parum ab-
est, quin asseuerem, quae enim vulgo *Ceres*; ea in
sacris *Panda* vocabatur. qua in re cui potius quā
eidem Varroni testimonium denoncjabo; qui il-
lud ipsum libro de vita P. R. primo apud Noni-
um scriptum reliquit? sed praestat Nonij verba,
vt in veteri libro bibliothecae Elnonenis per-
scribuntur, & vero vt scribi debent, subiicere: sic
enim id quod dico melius intelligetur; simul
Nonij & Varronis loci, immane quantum depra-
uati, emendabuntur. *Pandere*, inquit Nonius,
Varro existimat ea causa dici; quod qui ope indige-
rent & ad asylum Cereris confugissent, panis daretur
tur: *pandere* ergo quasi panem dare; & quod num-
quam sanum talibus cōderetur. de vita populi Ro-
mani libro 1. Hāc deā Aelius putat esse Cererem, sed
quod, in asylum qui confugisset, panis daretur, esse
nomē fictum à pane dando *pandere*, quod est *aperire*,
qui locus Varronis ex sententia Aelij, cui Varro
operam dedit, manifeste, non fallor, de *Panda* acci-
piendus est. ab ea tamen aliam nominis illius ra-
tionem

Varro li. 1.
de vita. P.
R. emēdatus.

Nonius, Pā.
do, emenda-
tur.

Arnobius
aduersus Gē
tes lib. iij.

gionem neque eam incommodam quibus facile
reddiderit. Auctor est enim Arnobius, scriptor e-
ruditus & vetustus, quod Tito Tatio, Capitolini
aperet collem, viam pandere atque aperire
permissum fuerit, deam *Pandam* esse appellatam,
vel, *Panticam*. sunt alij qui deam pacis esse ve-
lunt. eo quod pacis tempore urbium portae ape-
riantur. ex quo glossarium Latinum, *Panda*, in-
quit Εἰρήνης θεός, de pranda, nusquam equidem
vllum, quod sciam, verbum.

*Nonij errores notati. dedico. deperigo. Ni-
nius & Lucilius duobus locis, item
Ausonius emendati.*

CAPVT IV.

TENENTII sunt in Marcelli Commentarij
errores: & eorum plerique eius generis vt scri-
ptori ipsi, non autem, quod in alijs solet, libris
debeant assignari; & tamen Poetis ab eo lauda-
tis magnae saepe numero fraudi sint. nolo iam
ingentia boni illius viri facinora commemorare,
satis erit vno atque altero exemplis, verum esse illi
quod dico, vincere. *Dicare*, inquit, est tradere. Lu-
cilius lib. xxx.

Iuratum se Vni, cui sit dato, adaeque dicata.

Quibus in verbis paucissimis, duplici errore er-
ratum est. nam & *dedicare*, non, *dicare* scripserat
Lucilius; & Nonius versum Lucilianum rebo-
rens, *deque*, non, *adaeque*, *iuratum*, non, *iuratum*
posuerat. igitur de eorum sententia, quos iam
dixi.

Nonius, di-
co.

Iurata

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIB
25

Juratam se vni cui sit data deque dicat a.

scribendum cenſeo. tmeſis nimirum, figura huius
 poetae domeſtica, ignorata Nonio errorem obie-
 cit: Nonij interpretatio alios porro in alium erro-
 rem traxit. Occurrit nunc alius, huic par in imo
 geminus eiſdem Lucilij locus. in quo eandem
 non Nonij modo, ſed etiam librariorum culpam
 agnoſcas licet, qui tamen, quod neceſſario habeo
 praefari, non à me, ne quis erret, ſed à *L. Fruterio*
 olim caſtigari meruit. *Fruterium* cum nomino;
 incredibili quadam doloris magnitudine ani-
 mum mihi pertentari ſentio: praecua equidem
 quomodo de ſingulari ingenij illius praetantia,
 abſoluta iudicij integritate, perfecta omnium di-
 ſciplinaram cognitione, ſummo denique vitae &
 morū candore aut quod volo eloquar, aut quod
 dicere debeo, taceam, omnino non inuenio. vi-
 xiſſet diutius diuinus ille iuuenis; vixiſſet: neque
 ad maximam ingenij & doctrinae laudem ef-
 floreſcens è medio honeſtiſſimarum actionum
 curriculo immatura morte abreptus fuiſſet: aut,
 quod huic proximum erat, eos quos potuit, quos
 debuit, non fures, non plagiaros, falſique con-
 uictos, recti ſpecie deceptus, ſcriptorum ſuorum
 extremis tabulis heredes inſtituiſſet: exſtarent
 hodie praeclara virtutis illius cuius iam tum fo-
 ras ſemina ſeſe proijcere geſtiebant, argumenta:
 eſſet cuius de ea eruditionis excellentia, proclive
 iudicium, non mea, non alterius cuiuſpiam qua-
 licunq; deſenſione, dicam an teſtimonio? apud
 exteros egeret Fruterius. ille igitur Fruterius (tan-
 dem ad inſtitutum ſermonem me referam tam-
 men) cum aliquando eum verſum me praefen-
 te re-

Lucilius
 conuictus.

te fecitari audiret:

*Illuuijs, scabies, oculos huic denique petigo
conscendere.*

Nonius Pe-
sig.

erat iudicio supra humanum praeditus, ut
Douzam, inquit, amicum habeam, ut nec Lucilius
nec vero temporis illius aequalis alius petiginem
nouit; neque Nonius Lucilianorum verborum
mentem satis percepit. depetiginem enim
antiquorum more dixit Lucilius, quam impetiginem
alios dixisse constat. sic enim scripsit:

*Illuuijs, scabies, oculos huic deque petigo
conscendere.*

et ne quis poetam tmesibus huiusmodi vitium
esse infitietur; en vobis testem locupletem, & ut
Iureconsulti loquuntur, omni exceptione maiorem
Aufonium: cuius ea sunt:

Aufonius ex
vroma secun-
da ad Theo-
nem Epist.

Lucani mox potieris aco.

Pescisso dices componere nomine versum.

Lucili Vatis sic imitator ero.

quae Fruterij opinio, ita certa est, ut iam opinio
esse desinat, quod tamen non vidit Nonius, multo
que minus amicus noster, qui si Nonium varia
lectione nobis non deprauauit, quod dicere non
audeo, certe aequae atque inuenerat, aut paulo sae-
ne minus prauum reliquit. Aufonij autem ver-
sus aliter quam vulgo leguntur, & ut legi debet
Fruterius opinabatur, quod saepe praeteritam
proponendos putari.

Per dicitur

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
25

Perdimus acuum . certa stant omina lege . cōm-
pendia rerum . fors est sua cuique ferenda . Roma
enata casis . vires Italiae . adice , subice , pri-
ma breui . Manilius , Propertius ,
Papinius , emendati .

CAPVT V.

Quid tam sollicitis vitam consumimus annis ?
Torquemurque metu , caecaque cupidine rerum .
Aeternisque senes curis dum quaerimus acuum .
Perdidimus & nullo votorum sine beati ?
Victuros agimus semper , nec viuimus vquam .
Pauperiorque bonis quisque est , qui plura reposcit .
Nec quod habet numerat , tantum quod non ha-
bet optat .

Elegantissimi versus sunt doctissimi poetae Ma-
nili , qua à diffinitione , qua à scriptura valde pla-
ui : quos ita à me corrigas licebit .

Quid tam sollicitis vitam consumimus annis ,
Torquemurque metu , caecaque cupidine rerum ?
Aeternisque senes curis , dum quaerimus acuum ,
Perdidimus ? & nullo votorum sine beati ,
Victuros agimus semper , nec viuimus vquam .
Pauperiorque bonis , quisque est , qui plura requirit ,
Nec quod habet numerat , tantum quod non ha-
bet , optat ?

Ac deinde

Fata regunt urbem , certa stant omnia lege .

scribo ;

Et vitia & clades , damna & compendia vitae .

scribo ;

— damna & compendia rerum .

mox : Nemo

Ibid. Vers.
XIV.

Vers. XIX.

Vers. XX.

*Nemo caret damno, poterit nec habere negatum,
Fortunamue suis inuitam pendere votis.*

Aut fugere infantem. sors est sua culpa ferenda.

Primum versu secundo legendum conicio: *inuitam*
préndere: vt ei, quod cōsequitur, recte opponatur.
tertio vero, quidam liber habet: *sors est vacua*
ferenda: è qua lectione coniecturam veram,
opinor, facio, & de qua nemo dubitare potest,
legendum esse:

— *sors est sua cuique ferenda.*

Sequitur paucis abhinc versibus:

Non euerſa viro, fatis vicisset in ipsis:

Aut Lupa proiectos nutriſſet Martia fratres.

Romaque sic enata foret.

VII. XXIV lego:

Non euerſa viro fatis vicisset in ipsis?

Aut Lupa proiectos nutriſſet Martia fratres?

Roma casis & nata (aut certe, enata) foret?

Quae emendatio nisi certa est, reliqua etiam omnia

Propert. lib. I. IV. Eleg. I. *nia pro arbitrarijs haberi volo: Sic Propertius o-*
cellus Poetarum.

Hoc quodcunque vides hospes, qua maxima Ro-
ma est,

Ante Phrygem Aenean collis & herba fuit.

Et:

Fictilibus creuere deis haec aurea templa.

Non fuit opprobrio facta sine arte casa.

Eleganter etiam Minutius felix Octauio: *Obpa-*
storum & casae regnum de geminis historia notissima
est. & meum, inel Tibullus:

Romulus aeternae nondum fundauerat vrbis

Moenia, consorti non habitanda Rhemo.

Illic pascebant herbosa palatia vaccae

Et per

Ant. Muret.
Varia Lectio.
LIII
28

Et stabant humiles in Iouis arce casae.

Scripsi superius; *qua maxima Roma est*; quod ita scribendum esse mihi persuaderam, immo vero prope certo scirem. nisi forte illi Maniliano si-

Manil. li. I.

XXXVII.

le est. *Sentirentque Deum gentes quam maximus esset.* Finem huius capituli dabo; si vnum praeterea locum adiecero:

Idem li. IV.

Ver. XLIII.

Adde etiam Italicas vires, Romanaeque suis met Pugnantes membris: adijce civilia bella.

scribo: *Adde etiam vires Italas, Romanaeque suis met Pugnantes membris. adice & civilia bella.*

Idem Vers.

100.

LXXV.

Sic quod infra est; *— Cannasque sepulchris*

Obruit, & Libyam Italicam insuavit in vrbes.

scribo ex vetere codice: *Et Libyen Italas infudit in vrbes.*

Quomodo autem hic, *adice*, *prima* breui

Poeta extulit: ita alijs versibus, si correctorum au-

daciam potuerint erigere, idem fecisse existimandum est. Neque enim dubio quin illa:

His addunt aliquos diversa fila trahentes inter se gyros.

Idem lib. I.

Vers. 100.

LXX.

ad eundem modum sint scribenda:

His adice obliquos, aduersaque fila trahentes inter se gyros.

Quin & Statius Papinius, quem breui, dis volentibus, multis millibus meliorem in vulgus dabimus, eadem ratione dixit:

Subicit gaudis Vlysses.

Statius A-

chill.

Claudianus: *Subicit Cybele: Non tanta Tonanti.*

Claud. de

rapru.

Segnities: & Martialis:

Proscip.

lib. III.

Nil adicit penso Laobehis.

Vers.

Quo illud etiam Asinij Galli in Marcellum epigr am-

CXXXIV.

epigramma pertinet:

*Qui caput ad laeuam deicit, glossam a nobis
Præcipit, os nullum vel potius pugilis.*

sed haec parua sunt, nec est quisquam, qui non
per se, à nullo monitus, sic emendaturus fuisse vi-
deatur, quanquam quod magnorum virorum
stimulatio de eloquentia dicitur; nihil in ea est
quod spem tantopere fallat, quam quod quilibet
cum audiuerit consecuturū se nullo negotio imi-
tatione confidat: idem ego in vniuersum de om-
ni hac veteres scriptores, emendandi ratione testis
dicere posse statuo.

*Libertatem perdimus. Restio Laberij. Lenenna
Laberius apud Macrobiū, item apud Agellium
restitutus. Er sacrum facere, quid sit, verbi
Sisennæ explicatum, eiusdem dispersa apud*

*Nonium duo fragmenta collecta &
correcta. Nonij inscitia.*

CAPVT VI.

MVLTAE sunt in scriptis veterum menda
ab initio tenuēs, quae tamen vbi in libris
inoleuerunt, maximos errores pariunt: ita plane
quod in vetere verō est, var̄ vibia sequitur. Ita
que errant & vehementer errant, mea quidē sen-
tentia; qui litterarum parū referre existimant, vi-
ticia quaecumque tandem illa sint, è libris colla-
tur omnia: nisi forte nihil refert scriptores opti-
mos à nobis intellegi. exempla in manibus sunt
superiore capite, quod vulgo erat:

Ant. Mureti
Varia Lector

LII

25

—dum quarimus aenam

perdidimus.

mutavi & scribendum monui;
perdimus.

leuis, inquis, macula, & quae te etiam tacente, cuius facile se prodat. leuis, fateor: sed tamen eiusmodi ut eam versibus nimium quantum elegantibus, & quibus paucos in omni Latina lingua pares esse iudico, fraudi fuisse sic fatendum. re ipsa, quod dico, probabitur.

Porro *Quirites libertatem perdimus.*

sic Laberius olim scripsit, post nescio quo vitio editionibus, *perdidimus*, inuasisset, homines nimium sanè ingeniosi, corrigendo videlicet versui, quem parum numeris suis constare animadverterant, aliam illam vocem, *amisimus*, veluti fulcrum posuerunt: atque ita legi oportere;

Laberius a-
put Ma-
crob.

Porro *Quirites libertatem amisimus.*

Viris etiam doctis facto persuaserunt. Volo nunc alij eiusdem Laberij Mimi seu nomen, quod illi violentes librarij iamdiu vi eriperunt, restituere. Igitur in noctibus Atticis, qui, *Rektor*, dicitur, & quo trimetri sanè quam politi, sed tamen ab ijs quos dixi pessime accepti, afferuntur, quiq; à me alias emendabuntur, eum, iniqua, *Restionem*, vero nomine: quod alibi seruavit, dici debuisse, eundemque Laberium in Saturnalibus, cum hominè leuè veller appellare, non *leucunam* siue *leenam*, quod magistelli opinantur, sed *leuennam* dixisse monéo. Addantur nunc supplendi capitulis è L. Sisenae historiarum libro quarto, duo de vere sacro fragmenta, eaque, uti olim, sibi cohaeserunt, coniungantur, & quod in ijs maculae est, diluatur.

Agell. li. x.
cap. xvii.

Agell. lib.
xvi. cap.
vii.

Quondam

Quondam sabini feruntur vomisse si res commu-
nis melioribus locis constitisset; se ver sacrum factu-
ros: quod voto uammati, fetum omnem dicuntur cum
quod statim consecrassent.

Pulchra, ne viuam, & antiqua veris sacri explici-
tio: neque ea quam vel Festus habet, vel eius de-
prauator Diaconus, tantillo deterior. Sed de hoc
plura Liuius. si quis autem cum Nonio, *Verfa-
ctum*, non ut fieri que vitabile & execrandum
sed religiosum interpretari maluerit: nugae ego-
rit. si vero *damnare voto*, cum eodem Nonio, idem
esse quod *liberare*, censuerit: maiores nugae ego-
rit. sed haec tenue specimen erunt eorum, quae in
Historici optimi in quoque Sallustio teste, diligen-
tissimi editione vel cum his ipsis commentariis
futura, vel certe interuallo non admodum longo
eos confectione praestabimus.

Festus, Ma-
mertini.
Item, Ver
sacrum.
Liuius lib.
XXII. &
XXIII.
C.
Nonius, Ver
sacrum, &
Damnare.
Sallust.
Iugurth.

Exilia & ilia unde dicta. in. Festus castigata

CAPV VII.

EXIGVVM quiddam est quod hoc loco
monere statui, & paene huiusmodi, ut vehem-
enter verear, ne, dum vnam eamque rem
admodum maculam eluo, videar in re leuissima
operam voluisse ludere: fieret in scriptore ab ea
modo parte vitioso, cetera integro, fortassis co-
natus iste si non laudem, certe veniam mereretur,
at in corpore omnem partem deformi, mutilo &
luxato, minimam aliquam cicatricem conari
obducere; hominis, opinor, non nisi suo & alieno
otio abutentis, esse videtur. sed tamen hoc, cui-
cuiusmodi est, proponetur. tanti est, dum vel tan-
tillum

Ant. Muret
Varia Lector
LIII
28

tillum antiquitati prope depositae lucis afferatur.
 Scribit Festus ex Verrio seu potius ex Festo Paulus
 Diaconus, homo, quod cum bona istorum pace ^{Festus, Exi}
 dicere liceat, bonis libris corrupendis natus, ^{& lia}
 in eos saeuissime grassatus, *exiles & ilia à tenuita-*
te viarum dici. quod equidem quale sit, *putando*
 ut ait Poeta nescio qui, *euoluere nequeo. ilia a vijs?*
 qui potest? credo quod ea ceu viarum in anima-
 lium corporibus fungatur munere, quae est istaec
 componendi ratio? aut quae est in vtraque voce
 syllaba, syllaba? immo littera paene eadē? Sed ne
 Diaconū de errore qui librariorū est, quādo nemo
 alienā culpam ex Iurisconsultorum regulis prae-
 stare cogitur, causam dicere compellamur: ab *ina-*
rum tenuitate exilia & ilia se deduxisse ijs non dif-
 ficulter probauerit, qui alibi ita scriptum esse me-
 mineunt: *Ilia dicta sunt ab ina, quae pars chartae* ^{Idem, Ina.}
est tenuissima. videtis quam parua & prope nullae
 immutatione sua grammatico constet sententia.

L. Aelius Stilo Praeconinus, Seruius Clodius
 grammatici. Q. littera. Suetonius de inlu-
 stribus grammaticis, & Agellus
 varijs mendis liberati.

CAPVT VIIII.

LIBELLVS de inlustribus grammaticis &
 rhetoribus, siue Plinij est, siue, quod magis
 credo, Suetonij, certe antiqui nescio cuius scripto-
 ris esse constat; profecto meretur, ut ob eruditam
 illam breuitatem, qua res diuersas, quas in nostris
 literis vix alibi reperias, succincte complectitur,
 B in ho-

in hominum manibus retineatur: neque eandem multis aliorum praeclarissimarum rerum auctorum milibus, fortunam sentiat: quae sane cum maximam partem suo quodam iure in ista fama & nominis aeternitate paranda, ut in bello, ut vindicet, nimis mehercules optimis quibusque scriptoribus dura fuit & crudelis. Quare si quod eum libellum emendandum, & quod eius fieri poterat, sibi sumserunt illustrandum; non illi quidem lapsi sunt iudicio, cum in re eximia labores suos posuerunt: veruntamen, quod sequebatur, minime sunt assecuti. Quam in partem, ut ceteris taceam, Achilles Statius homo multae actionis, & a prima pueritia, poetarum, historicorum, rhetorum consuetudine familiariter, ut videtur, usus, ita saepe turpiter peccavit, iure uti possit, semper iaculari, nec unquam scopum iure. Neque profecto videre possum, quid acciderit, eam Lusitani commentationem primum Romae publicari; deinde Dionisij Lambini, viri notius orbis terrarum consensu in utraque lingua valde exercitati, iudicio probatam Lutetiae, non alibi, atque alibi, typis mandari, nisi forte in eorum eius generis numerus exiguus est. Nolo in nimis hominum aliquod oratione mea praedictum relinqui, iure dicam, an iniuria, ut utique sibi, re diligentius examinata, pro iudice esse potest. Ac statim quidem, ut de multis pauca tangam, in initio Suetonius (sit is sane scriptor, quod do nihil est, cur vel illum libri, vel librum illius debeat pudere) in ipso, inquam, orationis limine, cum de artis grammaticae progressu & incremento agit: *Instruxerunt, inquit auxerunt*

Suetonius de
claris gram-
maticis.

Ant. Muret
Varia Lectorum
LIII
28

ab omni parte grammaticam Laelius Lanuvinus
 Gener Quinti Aelii Seruius Clodius uterque eques
 Romanus, multique, ac varij, & in doctrina & in
 repub. usus. quae verba cum non ita longe à sua
 integritate abessent; neque hominibus vel tan-
 tilla historiae cognitione tinctis negotium fa-
 cessere deberent; idem ille, qui cum à me repre-
 henditur saepius nominari non debet, verum
 quidem veteris impressi aliorumque scripto-
 rum manu lectionem attulit: sed, quod nihil
 erat necesse, coniectura parum, ne dicam dolo,
 felici deprauauit. Verus quidem scriptura erat
 huiusmodi: L. Aelius Lanuvinus gener Q. Ae-
 lii Seruius Clodius. vir ille minime malus, εὐσώχως
 scilicet, legendum diuinavit: L. Aelius La-
 nuvinus genere Q. Aelii seruus. *U.*, inquit, La-
 nuuius genere vel Lanuuius oriundus fuerit, natus
 tamen Romae: cum in veteribus monumentis Ser-
 uum significari cognoscatur. Egregiam me-
 diusfidius emendationem, & cui vni corona,
 siquae olim librorum correctioni secreta fuisset,
 optima maxima iure deberetur. praesertim cum
 ipsius antiquitatis testimonio niti videatur. O
 hominem in veteribus monumentis per tot an-
 nos in Vrbe Aeterna non sine fructu voluta-
 tum; eorumque valde intelligentem, qui cum
 Ser. seruum indicare non ignoret; litteram tamen
 singularem Q. vnde omnis illa data est turba,
 coniungendi vim ac potestatem habere, neque
 aliud quam, *que*, significare, vel ex illo vrbis Ro-
 mae elogio, quo nullum est frequentius. S. P.
 Q. R. discere nequiverit, & seruos etiam Ro-
 mae equestris dignitatis fuisse existimauerit.

nam quod Seruium Aelij generum fuisse ex ijs
 quae consequuntur, cognoscere neglexerit; igno-
 scamus, suadeo, homini in inueniendis Horatio,
 Catullo, Tibullo, toti denique poetarum generi
 varijs lectionibus occupato. pergit deinde, & erro-
 rem errore cumulat. Primum enim orationem
 sibi necessario cohaerentem tribuit in capita: & in-
 inge, Lelius, pro L. Aelius, mox Stilo, pro, Stilo, pro
 Stremo, praemortui, pro, praemortua legendum
 bitratur. Sed nos illo homine in aliud tempus re-
 lere iusso, totum illud corrigamus, immo verum
 olim pueri correximus, apponamus. Instruxerunt
 auxeruntque ab ~~omni~~ parte grammaticam L. Aelius
 Lanuvinus, generus Aelij Seruio Clodius, veteris
 eques Romanus, multique ac varijs & in doctrina
 in rep. vsus. L. Aelius cognomine duplici fuit: nam
 & Praeconinus, quod pater eius praeconium scripsit
 cogabatur, & Stilo, quod orationes nobilissimas
 scribere solebat; tantus optimatus fautor, ut
 Metellum Numidicum in exilium comitatus
 Seruio cum liberum soceri nondum editum fraudem
 interceptisset, & ob hoc repudiatus pudore ac taedio
 cessisset ab vrbe: in podagrae morbum incidit, cui
 impatiens, veneno sibi perunxit pedes & enecuit, nam
 parte ea corporis quasi praemortua vixerit. Haec ille
 Sextum Pompeium xiv, vt minimum, locum
 supermansit. apud Agellium corruptum est, & in
 aliud verbum degenerauit; quod ibi etiam repo-
 nendum ex expertis Bibliothecarum sacris mo-
 neo, verba haec sunt: abstinuisse (Cicero) eo (verbo
 nouissimus) tamen tanquam non Latino videtur: quia
 nam qui doctissimus eorum temporu fuerat; Aelius

Agell. lib.
 xx. ca. xi.
 correctus.

Ant. Mureti
 varia Lectorum
 LIII
 28

illo, ut nouo & improbo uti vitauerat: propterea quod
 id M. quoque Varronis ex libro de lingua Latina ad
 Ciceronem v. demonstrandum putant. scribo: quoniam
 qui doctissimus eorum temporum fuerat L. Aelius
 Stilo ut nouo & improbo verbo uti vitauerat. pro
 pterea quid M. quoque Varro de ista voce existie
 mauerit, verbis ipsius, ex libro de lingua Latina ad
 Ciceronem quinto, demonstrandum putant. & prius
 quidem illud, Stilo, in bibliotheca Ioannis Ducis
 Biturigum extare, testatur doctor meus Iacobus
 Cuiacius, splendidissimus Iurisco^{nsul}torum hu
 ius saeculi Papinianus. posteriora vero, ut in libro
 Bussidiano sunt, perscripsi. ^{est} et alterum
 Agellij eadem de re locum emendemus, deinde
 Ciceronis verba, eorum, quae dixi, confirmando
 rum afferamus, & alio progrediamur. *Commenta
 rium*, inquit Agellius, de proloquijs Laelij docti ho
 minis quod magister Varronis fuit, studiose quae si
 mus, eumque in Paris bibliotheca repertum legimus:
 sed in eo nihil edocenter neque ad instituendum ex
 planate scriptum est. Fecisseque videtur eum librum
 Laelius magis sui admonendi, quam aliorum docendi
 gratia. scribe: *Commentarium de proloquijs. L. Aelij
 docti hominis, qui magister Varronis fuit, studiose
 quae si uimus, eumque in Paris repertum legimus: sed
 in eo nihil edocenter, neque ad institutionem explana
 re scriptum est: fecisseque videtur eum librum, L. Ae
 lius & c. Audiamus nunc Ciceronem seu potius
 Brutum ea quae scripsimus, prope omnia loque
 tem, illiusque testimonio, potius quam ingenio
 nostro, fidem habeamus. Cottae, inquit Brutus, pro
 lege Varia quae inscribitur, iam L. Aelius scripsit
 Cottae rogatu. Fuit is omnino vir egregius & eques*

Cuiacius ob
 seruat lib.
 III. cap.
 XXXVI.

Agell. lib.
 XVI. cap.
 VIII. emen
 datum.

Cicero Bru
 to.

Romanus cum primis honestus, idemque eruditissimus & Graecis litteris & Latinis, antiquitatis nostrae & in inuentis rebus & in actis, scriptoribusque veterum litteratè peritus. quam scientiam non per acceptam ab illo, auctamque per sese, ingenio praestans omnique doctrina, pluribus & illustrioribus litteris explicauit. Sed idem Aelius Dicus esse uoluit, orator autem nec studuit quam nec fuit: scribebat tamen orationes quas dicent, uti Q. Metello, uti Q. Caepioni, uti Pompeio Ruffo quamquam is etiam scripsit eas non sine Aelio. His enim scribendis etiam ipse interfui, cum esse ad Aelium adulescens, eum audire perstudiose solem. Cottam autem summum ipsum Oratorem minimeque ineptum, Aelianas leues orationunculas uoluisse existimari. Videtis L. Aelium equitem Romanum, quod Varronis dici: itemque orationis nobilissimo cuique, in his Metello, conuenisse scribere nihil ut sit causae, cur de tot locis emendatis dubitari possit: nisi si qui forte morem academiae patrium omnibus in dicendo aduersandi, imitari decreuerunt. Sed hoc caput longius excreuit quam uellem. nam in breuitate homines sese oblectant quae tamen quid iuuat non uideo, nisi reliqua quae toto libro restant legenda, nobis etiam uita opera uelimus excidere.

Diodorus

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
28

Diodorus historicus. Tertullianus emendatus.
idem argumentum apud Tertullianum, Mi-
nutium & Lactantium inueniri.
de Minutij aetate.

CAPVT IX.

Q. Septimius Tertullianus omnium Theo-
logorum doctissimus, & Romani iuris Ho-
tificij peritissimus, in diuino illo Apologetico,
quo Christianorum causam aduersus gentes co-
ram Imperatoribus agit; vt Iouem, aliaque idola
Deos non esse ostendat, hoc fere vtitur argumeto.
quicumque homo ex hominibus natus est, Deus esse
non potest. Saturnus, Iupiter, alij, homines ex ho-
minibus nati sunt. Dij igitur esse non possunt. Iam
vt, illud quod initio posuerat, Saturnum &
Iouem homines fuisse probet; *Ante Saturnum,*
inquit, *quis peres vos nemo est. ab illo census totius*
vel potioris vel notioris diuinitatis. itaque quod de o-
rigine constiterit, id de posteritate conueniet. Saturnum
itaque, quantum litterae docet, neque Theodorus Grae-
cus, aut Thallus, neque Cassius Seuerus, aut Cornelius
Nepos, neque vllus comentator huiusmodi antiqui-
tatum aliud quam hominem promulgarunt. quod argu-
mentum aut Minutius a Tertulliano aut Tertul-
lianus a Minutio sumserit necesse est. idem certe
isdem paene verbis apud vtrumque legitur. Minutij
quidem haec sunt. Saturnum principem huius generis, &
examinis omnes scriptores vetustatis Graeci Roma-
nique hominem prodiderunt. Scit hoc Nepos & Cassius
in historia: Thallus ac Diodorus hoc loquuntur.
Cetera, quae sequuntur, apud hunc & illum ge-
mina sunt. Vter ab altero acceperit; non facile

Tertull. A-
pologico.

Minutius.
Felix Olla-
ui.

dixeris. Nam de Minutij aetate vt dubitem, faci
Stridonensis presbyter, qui eum Cypriano praepo-
posuiffe, aliquando etiam postposuiffe videri po-
rest. ac in catalogo quidem scriptorum Eccle-
sticorum Minutium Origeni proximum, Cypri-
no priorem statuit. quod alibi eum facere memo-
ni. & in sua pro libris aduersus Iouinianum apo-
logia, primo Tertullianum, deinde Cyprianum,
postremo denique Minutium nominat. certu
Minutius Cypriano aetate prior fuit, omne hoc
illud, quod Cyprianus aduersus idola, in eisdem que-
bus Minutius verbis, differit, Minutianum dici
debet. Quid? quod Lactantius, quem sub Con-
stantino Arnobij discipulum vixisse constat, idem
argumentum ab altero eorum, aut, quod propria
abest a vero, ab utroque mutuatus est? sic equi-
scribit? *Omnes ergo non tantum Poetae sed histori-
um quoque ac rerum antiquarum scriptores huius
nem fuisse consentiunt, quires eius in Italia gestas
memoriae prodiderunt: Graeci, Diodorus & Theophrastus
Latini, Nepos & Cassius & Varro. Vter ergo ab
altero acceperit non laboro: neque ea re hic a me
est institutus sermo. illud volebam; apud Tertul-
lianum, Diodorum, non, Theodorum scribi, & de
Diodori Siculi bibliotheca accipi. quod ne Arce-
filas quidem affirmare dubitauerit: maxime cum
Iacobus Pamelius vita & professione theologus,
idemq. omnis ecclesiasticae antiquitatis peritissi-
mus, cui ego primu sanguinis, deinde multis ma-
gnorum officiorum vinculis valde sum obli-
ctus, meam coniecturam duobus libris, Elnonensi-
si vno, Gandauenfi altero, comprobari, litteris ea
de re ad me datis, confirmarit.*

*Nononymus
Catalogo
scriptorum
ecclesiast.
Item Epist.
ad Mag. u.*

*Cypri-
nus
li. quod ido-
a Di non
sunt.*

*Lactant. Di-
uinarum in-
stitut. lib. I.
cap. XII.
vt vulgo na-
in veteribus
capita non
sunt, no ma-
gis quam in
Tertullian
Apolog. i. co.*

Ant. Mureti
Varia Lectoria
LII
28

Fasces per arua. Dictator ab aratro. ingenitum
 sonus consummant orbem. effusus in usus. graua
 annonae incendia. ventis credere opes. celeres
 anni. domibus praesigere praedas. pacare siluas.
 viuere victor. scriptor velox. cursim loquen-
 tis excipere voces. teneros pudor impe-
 dit annos. Manilius rarijs
 locis correctus.

CAPVT X.

REDEO ad Maniliu[m] quod quod le-
 gitur;

Serranos, Curiosque tulit, facilesque per arua
 tradidit; eque suo Dictator venit aratro.
 vale meis quidem auribus, vitiosum sonat; &
 historia... bet quae in ijs verbis nō tenere, cre-
 do, à quoquam agnoscat, quae manifesta erit, si
 meo periculo, scripseris:

Manilius ll.
 IV. Vers.
 CXLVIII

— fascesque per arua
 tradidit: eque suo Dictator venit aratro.
 nobile est illud Senecae: Quintius dictaturā pro-
 perat enadere: ab aratro renocabitur. sequitur in eo-
 dem Manilio:

Et gracilis calamos, & nerui insita verba
 ingentemque sonum.
 Lego: ingenitumque sonum. c. illud, insita verba, Idem vers.
 paene geminum est. mox: CLIII.

Consumant orbem postquam ipsos, dera linguunt.
 scribe: Consummant vrbes. quo eodem tem-
 pore dixit:

Inueniunt & in astra vias numerisque modisque
 B 5 dein. CLIX.

deinde :

ibid. vers.

CLX.

*Ille tenax animi, multosque infusus in vsu,
emendo: effusus. quod, nisi me animi veh-
ementer fallit, verbum huic versui suum*

mox:

ibid. vers.

CLXIX.

*Et grauida annosae speculantem incendia men-
tis,*

*credere opes orbis que orbi bona vendere posse.
scribendum conicio, quae mihi coniectura pas-
ne palmaria est, de veteris scripturae vestigijs:*

*Et grauida annonae speculantem incendia, ventis
credere opes.*

Nam, *grauida*, quod *fulgo* est, item, *annosae* *incen-*
dia mentis, hic quidem Latina non sunt: contra
grauia incendia annonae, & *ventis credere opes*, non
tantum Latina; sed ipsa etiam Venere prope-
nustiora. scripserant fungi illi, *annosae*, hinc *men-*
tis, non *ventis*, legendum opinari su-
ro excandefacere annonam dixit, lib. de re-
stica III. *ut ad hunc holum peruenias, opus est
tibi aut epulam, aut triumphus alicuius, ut
fuit Scipionis Metelli, aut collegiorum cenae, qua-
tunc innumerabiles excandefaciebant annonam me-
celli. & paulo post: quotus enim quisque est an-
nus quo non videas epulam aut triumphum, aut
collegia non epulari, quae nunc innumerabiles ince-
dunt annonam? Nondum à Menilio discedo, neque
tamen erit ut plane purgari poterit. satis erit, gra-
uissimis quibusque plagis, uti se dabunt, callum
inducere: quod iam tribus quatuor locis faciun-
dum est.*

ibid. vers.

CLXXIII.

*Nauigat & sterile operando sortibus annos,
quis tam auerso Mercurio dicam an Iano? mer-
cat*

Ant. Muret
Varia Lector
LII
28

cator est, qui pecuniae in vsuris positae, siue, v
 noster loquitur, sortibus steriles annos. apter? ne-
 mo, opinor, erit quin *celeris* malet. quos sane illis
~~libentis merito~~, quod in formula est, donemus.
 aliter Venusinus:

—piger annus

Horat. I.
 Epist. I.

pupillis.

Sed à Geminis ad Leonem pergamus: qui
Hoc habet hoc studium postes ornare super-
bis

Manilius li.
 IV. vers.
 CLXXX.

pellibus, & capras domibus praefigere praedas
 non, quod illi voluerunt:

domibus configere praedas.

item: *Et pacare metu silvas & viuere victor.*

ibid. vers.
 CXXCII.

non, *purgare metu silvas & viuere raptor.*

sic Poeta huic aequalis: *incultae pacantur vomere*

silvas & iam ante dixit: viuuntque rapinis; neque

nisi for illorum, qui haec mutarunt, caussa, re-

petendum fuit: illud autem, domibus praefigere

praedas, genere quodam simile est illi Tibulliano

ad Messallam;

Te Messalla decet terra pugnare marique,

Ut domus hostiles praeferat exunias.

A Leone ad Erigonen transeamus: quae ita, pe-
ctora dactis

Artibus instituat: vt ego politissimos ver-

sus de ea scriptos, ipsa etiam iuuante, rite emen-

dauit.

Hic & scriptor erit foelix, cui littera verbum

est.

quique notis linguam superet, cursumque lo-

quentis.

Excipiet longas noua per compendia voces.

igitur

gigur scribo :

*Hinc & scriptor erit velox cui littera verbu
quique notis lingua superet : cursimque loqu:*

Excipiat longas nona per compendia voces

tale est illud Bilbilici :

Currant verba licet; manus est velocior illis.

nondum lingua suum, dextra peregit opus.

tamen etiam delicatissimum Ausonij in notarium epigramma. quod, nisi harum commentationum obstaret ratio, sua elegantia, pro eo ac meretur facile a me, ut, quantum est, adscriberem, imposterat.

sequitur: *inquitio sonus & teneros pudor impedit annos.*

ibid. vers. cc.

emenda: *— ut teneros pudor impedit annos sed iam ohe. r. modum excedamus, & sine capiti praescriptum euehamur.*

Sumse. consumse. cresse. cesse. roga. tetum. de Naeuij; Titinnij & Nonii antiquis lectionibus opinio.

CAPVT XI.

AMO veteres Poetas. quo magis odio & Anno mihi sunt, tam multa tamque foeda illorum reliquijs errata: quibus nisi numerum diminuo; vincor operam perdere; quam primum quidem Naeuio, mox Titinnio, alias alijs aliam dabimus. Verus Naeuij Triphallo, seu potius, ut Baptista Pius princeps emendauit, Ithyphallo sunt.

Agell. li. II cap. XIX.

Si vnumquam quicquam filium rescinero

Argo

Ant. Mureti
Varia Lectio
LIII
28

Argentum amoris causa sumsisse mutuum.
 quorum posteriori superat syllaba, priori defici-
 huic addendo, illi adimendo, numeros consti-
 tuemus.

Vniquam si quicquam filium resciuero

Argent' amoris causa sumse mutuum:

Exemplo illo te ducam ubi non despuas.

sumse, pro, sumsisse. sic Lucretius, consumse, pro,
consumsisse.

Lucret. li. 7.

Omnia enim debet, mortali corpore quae sunt,

infinita aetas consumse anteaeta diesq.

ibid. li. 11.

sic idem extremo libro primo, *cesse, & alibi, cresse,*
pro, cessisse, & creuisse, posuit quae ab alijs indica-
 ta, illis sua sunt. iam vero illud: *si vniquam,* reti-
 neri poterit, si hiatus his Poetis frequentem re-
 tinere videbitur. Sed quemadmodum ibi vocis

ignoratio erroris culpam sustinet: sic *conza* apud

Titinnium Noniana verbi cuiusdam obscuri-

ris explicatio, non recte à viris etiam doctis acce-

pta verum peruertit, immo ad stirpe euertit, No-

nij verba Titinnio vel inuito obsecit, & quas non

turbas dedit? qua fraude deprehensa non admo-

dum erit difficile de re ipsa iudicare. Locus pro-

ponetur, & lubente, ni fallor, Titinnio, in suum

omnia ordinem reponetur. *Toga,* inquit Nonius,

dicta est à tegendo, & est, sicut in consuetudine habe-

tur, vestimentum quod in foro amicumur. dicitur &

tectum. Titinnius Gemina:

Syrus, cum scorto constituit ire, clauis ilico abstrudi

tubeo rusticae togae ne sit copia, id est, tecti. quae si

scripsit Nonius, valde eum fugit ratio: quod cum

exemplo in eam rem quaesito tectum esse togam,

veller docere: nunc contra quasi sui eum paeniteret

insti-

instituti, togam, interpretetur tecti nomine. sed videlicet librarios, eosque qui Nonium extors-
runt, non ipsum Nonium fugit ratio, qui hunc
in modum scripserat: dicitur & tectum. Titinnij
Gemina: Syrus cum scorto constituit ire, claves illico
abstrudi inbeo, tecti ne sit copia, id est, rusticae togae
quod illi cum Nonium de toga etiamnum agere
cogerent, neque versus Titinnij esse sentiret, ut
hodie exstant, perscripserunt: & ut pleraque alia
depravarunt. nunc quomodo Titinnio numerus
Nonio constet sententia, videamus.
scribo:

Titinnius
Gemina cor
rectus.

^{Syrus}
cum scorto instituit ire; claves illico
Abstrudi inbeo, tecti ne sit copia.

Et de duobus quidem ijs versibus, quin vera sit
nostra opinio, nemo iure negaverit. illud auctor
Syrus; cum in veteri libro, Syrus esse etiam an-
notarit, & ea verba huc mirifice faciant, ut Non-
nius ex illis interpretationem, quam dixi, sum-
fisse videatur: valde mihi molestum est; neque
quid eo faciam, habeo.

Suppelle. scaber. verbum vetus elegans
in Cicerone & Lucilio restitutum.
Victorij sententia
reiecta.

CAPVT XII.

FREQUENTIBVS veteres balneis, siue so-
nitatis siue alio praetextu quolibet vti con-
sueverunt.

Ant. Mureti
Varia Lector
LIII
28

sueuiffe, varieque circa ea sibi indulgisse, apud omnes satis constat. neque tamen pleraeque eorum obseruationes quales fuerint, aut nomina ipsa, quibus res in balneis fieri solitas denotabant, satis intelliguntur. quo in genere Lucilianum illud esse statuo:

Sador subellor desquamor, punicor, ornor, expilor, pingor.

Nonius, De squamor.

sic enim verbum illum multiplex obsedit error, ut ne verba quidem ipsa, nedum res, quid sibi velint à quoquam admodum percipiantur. sed an haec studio nostro emendari primum, deinde interpretari possint, videamus. ac sane primam illam vocem, *sador*, quae nuda, opinor, vnquam est donata ciuitate, in, *scabor*, potius quam in, *sador*, quod Iunio visum erat, vertendam esse, quibus credo, facile mihi concedet. sed hoc non nimis seuerauerim: sic illud contra, quod sequitur, ita ut proponam, scribendum esse, omni asseueratione affirmare non dubitauerim:

*—suppellor, desquamor, punicor, ornor
Expilor, pingor.*

cum enim in veteribus esse libris, *subbellor*, quod quidam scripto testatum reliquerunt, obseruarem; neque illud magis idonee ad hoc, quo de agitur, accommodari posse, quam, *subellor*, ab alijs excogitatum, scirem, cum neutrum quidem Romani iuris esse existimem: litterarum ductum secutus, quod proximum erat, scripti, & antiquam, eamque elegantem admodum vocem paucis, ni fallor, ea in re notam renouaui. Afferam nunc illustrem quendam

Cicero-

Ant. Muret
Varia Lection
LIII
28

Cicero IX.
Epist.
XXIII.

Ciceronis locum, ex erudita illa ad Paetum epistola; ubi idem verbum sua non ita pridem deturbatum sede a nobis reponitur; & nostram de superiore emendatione coniecturam, mirifice confirmabit. Cicero itaque cum de nominum puritate & turpitudine differit, illudque Stoicorum pronunciatum, quod, ut videtur, Paeto probabatur, nihil esse obscenum, nihil turpe dictu, studet contumeliose: omnem in eo paene orationem consumit, ut eam, qua Stoici nitebantur, ratiocinationem, *turpitudine nec est in verbo nec est in re, & tur nuscquam est*, falsam & Sophisticam esse vincat. igitur & in versis honestis obscena ponit, & ipsam rem modo honestam modo turpem esse docet. *suppellere*, inquit, *flagitium: iam eris nudus in balneo; non reprehendes*. videtis quam apta ex his verbis *fra* a nobis constituta eiciatur sententia: quaque ea verbi notione percepta, nihil difficultatis omnino restet. *suppellere in balneo honestum esse*, testis Lucilius: at eidem illi verbo extra balneum ut intelligatur, Oedipo opus non est, non magis mehercule, quam si subigitare diceret. quod cum verus illius libri interpres, ut alia complura a posterioribus non intellecta, viderit, & Lambinus alijque omnes, *suppellere*, aut certe, *suppellere*, in membranis exstare monuerint: mirum est quid P. Victorio viro ceteroqui doctissimo, & qui summam religionem in tractandis antiquorum scriptis solet servare, in mentem venerit, ut hunc locum de composito corrumpere, & aliud verbum ex ingenio (quod de se farenti, necesse est credere) huc ingereret.

Petr. Victorius Annot.
in eadem
epistola.

Lucij

Lucilij locus prodigiose corruptus, item
alter Caecilij, de opinio-
ne correcti.

CAPVT XIII.

QVONIAM vero Lucilium sanare occoe-
pi; eiusque vulnera aliquot satis mihi com-
mode videor obligasse: pergam porro hoc capite
eandem, aut certe similem operam illi nauare, &
è membro quodam paene desperato deforme vi-
tium tollere. recte an secus id coner facere; vos
iudices eritis. Lucilius lib. x. l. ix.

*In mellis spem esse omnem, quoniam posse me
emungi volo.*

Nonius;
Emungi.

prodigiosa sane lectio; neque tamen in Nonio
lun. no melior. quam qui se emendare posse de-
sperare. iudem illi saltem vitiosam esse monere,
& aliorum topica ingenia, ad melius quid inue-
niendum, excitare, poterant. Et sane cuius erat ne-
gotij, hominibus praesertim in veterum librorum
lectione versatis, videre, pro, *mellis*, quod locum hic
nullum habere potest, *me illis*, oportere scribi? il-
lud fortassis erat difficilius iudicatu, pro, *possem*
emungi, Lucilium, *posse me emungi*, posuisse. Nam
quod, è *volo*, esset faciendum, *bolo*, eamque littera-
rum illarum immutationem esse frequentem, ne
hodie quidem ignorant pueri, qua de re Gram-
maticorum quorundam disputationes exstant in
Cassiodori Orthographia à nobis propediem, si
tanti erit, edenda. Nunc locum ipsum, vt emen-
dandum opinamur, proponamus. Lucilius lib.
x. l. ix. *In me illis spem esse omnem, quoniam posse me*
emun-

emangi bolo. quod autem ex eo, possem emungi, feci
 posse me emungi, ne quis à me temere factum esse
 suspicetur: memini olim quendam Caecilij lo-
 cum Aeschrione ad eundem modum deprau-
 tum, emendare: eamque emendationem, quod
 quibusdam amicis meis valde me probare qua-
 cur non proferam; & quod sentio, veteri illo ho-
 munitatis iure, cum omnibus communicem: ve-
 ba eius sunt:

Festus;
 Ora.

Oram reperire nullam quam expediam queo.
 hic ego, qua me expediam, non paullo concu-
 nius scribebam, & id Caecilium scripsisse alle-
 rebam. qua in re si quis à me discedit; facile illi
 quod voler, dabo dum tamen mihi hanc lectio-
 nem esse antiquam, ideoque in harum numerum
 referri posse, non infitietur.

*Epicadius grammaticus. eius fragmentum
 Calatores. Calones. Augures Publii. Carisso
 & Arnobio scriptura restituta,
 Euetonio conseruata.*

CAPVT XIV.

ARNOBIUS libro aduersus gentes pe-
 mo, obiectionem aduersariorum refutante-
 rum, qua illi barbaris & soloecis Chri-
 stianis res pollutas esse criminabantur, primo cul-
 pam eleuare nititur, quod ea sermonis pompa
 vt loquitur & per regulas missa oratio, concu-
 nibus, litibus, foro, seruari debeat: neque, cum de
 rebus agitur ab omni ostentatione submotis, qua-
 li cum amoenitate quid dicatur, sed quantum
 audiri

Ant. Mureti
 Varia Lectio
 LIII
 28

audientibus vtilitatis afferat, considerandum sit. Deinde in accusatores crimen regerens, *Qui, inquit, pollutas res nostras criminamini, strubiligines & vos istas libris illis in maximis & admirabilibus non habetis?* & paulo post: *Si certum est singula quibus debeant explicari; in similibus vitijs quoque versamini, quamuis Epicados omnes, Caesellios, Verrios, Scauros teneatis & Nifos.* Et de Caesellio, Verrio, alijs grammaticis, alias. nunc de Epicado videamus: quem, si mei arbitrij res sit, Epicadium libentius nominauerim. Fuit enim grammaticus *Cornelius Epicadius*, testante, quem supra laudauimus, *Suetonio; L. Cornelii Sullae Dictatoris libertus, calatorque sacerdotio Augurali, filioque eius Fausto gratissimus. quare numquam non viriusque se libertum edidit. Librum autem, quem Sulla de rebus suis imperfectum reliquerat, ipse suppleuit.* Haec Suetonius. Vnum, ni fallor, & solum Epicadij rotat fragmentum, quod etiam ad Sullae patroni honorem pertinet. sic enim *Sosipater Carisius: Sibylam Epicadus ait appellatum, qui ex Sibyllinis libris primo sacrum fecerit; deinde Syllam. qui quod flauo capillo & comto fuerit, consimiles Syllae sunt appellati. inde effemini hodieque in ludo Sylli dicuntur, quos vulgus imprudenter psyllos appellat. quo quidem loco, vir eruditus, qui Carisij recognitionem pollicebatur, duplicem errorem errauit. cum enim in prioribus editionibus esset, Epicadium, mutauit, & Epicadum, fecit. historicum deinde non grammaticum. Epicadium esse voluit. Igitur in Arnobio, Epicadios, in Carisio, Epicadium, monacho scribamus. sed ad Suetonium redeamus:*

Carisius instituit. grat. mat. lib. 1.

Ant. Mureti
Varia Lectoria
LIII
28

in quo dum illud, *calator* sacerdotio *Augurali*,
magni quidam viri conantur inducere, & a-
liud nescio quid in eius locum sufficere; frustra
sunt: & magnam temeritatis, ne dicam im-
peritiae, significationem dant. neque enim
illud est *calator*, quam sacrorum minister, ut co-
tidiana illa glossaria optime declarant. *calator*,
δοῦλοι δημόσιοι περίπολοι, *calator* ἡδύτων, *calator*
Ἐκβίβασαι ἱερέων: & parum à calonibus videntur
sejungere, dum illis est *calo*, *δοῦλος δημόσιος*, quare
quam alibi dicitur, *δοῦλος υπηρέτης στρατιώτου*, neque
vero mirabimur sacrorum ministros seruos dici
publicos, qui in *calo* *figures*, publicos dici, atque
adeo publicos *P. R. Quiritium*, cōsueuisse, memi-
nerit. quod quoniam hactenus in vulgus igno-
tum est: libet elegantissimam inscriptionem, quae
hodieque Neapoli antiquissima visitur, adhibere.

M. MAECIO. MEMMIO. FVRIO. BALEVRIO
CAECILIANO. P. ACIDO. C. V.
PONTIFICI. MAIORI. AVGVRI. P.
FLICO. P. R. QVIRITIVM. QVINDECIM
VIRO. SACRIS. FACIVNDIS. CORNIC
TORI. VENETIARVM. ET. HYSTRIAE
PRAEFECTO. ANNONAE. VRBIS
SACRAE. CVM. IVRE. GLADII. COMITI
ORDINIS. PRIMI. COMITI. ORIENTIS
AEGYPTI. ET. MOESOPOTAMIAE. IVDI
CI. SACRARVM. COGNITIONVM
TERTIO. IVDICI. ITERVM. EX. DE
LEGATIONIBVS. SACRIS. PRAE
PECTO

COMMENTARIUS I. 37
RECTO. PRAETORIO. ET. IVDICI
TERTIO. CONSULI. ORDINARIO
PATRONO, PRAESTANTISSIMO
REGIO. PALATINA
POSVIT.

*Indignos in carmine ducere cantus. mutua in
alternum praebere alimenta. fortunae condita
summa. modus concessus in aruis. plena vincen-
tem credita messe. fortunae quere. e sedem.
variet genitura. orbem exprimere.
compendere pun. Man-
nilius castigatus.*

CAPVT XV.

E hoc caput Manilio dabitur. quod ne
horreat à more nostro, vulgaribus scripturis
emédationes subiiciet: quas veras esse, nemo infi-
tias ire poterit, praeter, qui libris antiquis, quos
hodie veluti honorarios testes appellamus, fidem
volet abrogare. Ac statim quidem lib. III.

Manilius
li. III.
vers. IIII.

*Vestros extendere fines
En conor, & dignos in carmina ducere cantus:
vel ipsum syllabarum interuallum versus vitio-
sos esse clamat. scripserat Manilius:*

*Conor, & indignos in carmine ducere cantus.
noluit corrector, quisquis ille fuit, Manilium, ve-
terem, poetarum magnifice de se loquentium,
consuetudinem migrare: eique ad fastum praei-
uit. Non multo post, aurea quaedam carmina, vna
duntaxat immutata voce, suum ferè splendorem
amise-*

amiserunt: quem sane vt illis reddam, quor sunt, apponam.

Ibid. vers. XLVII.

Principium rerum est custos natura latentum,
Cum tantas strueret moles per moenia mundi,
Et circumfusus orbem concluderet astris,
Undique pendentem in mediū, diuersaque moerū
Ordinibus certis sociaret corpus in unum;
Aëraque, & terras, flammamque, undamque
tantem;

Mutua in alternum praebere alimenta iubent,
vulgo; alterutrum. scripti; alternum. probat, quod
sequitur:

Vt tot pugnantes referet concordia causas,
Staretque alterno religatus foedere mundus.

Mox:

In quibus omnis erit Natura ac condita summa.
scribe ex vetere libro:

Ibid. vers. LXXIIX.

In quibus omnis erit fortuna condita summa.
subiungit enim:

Sic felix aut triste venit per singula fatum.
& illud, ac, à diphthongo veteribus integre, et,
scribi solita, & litterae, c, cum, e, similitudine, pro-
ficiuntur. deinde:

Ibi. XCIX.

Qui modus in seruis, qui sit consensus in armis,
Quaque datum magnas operum componere miles
emenda, me auctore, neque ymquam auctori-
te defugiam:

Qui modus in seruis, qui sit concessus in armis,
quamque datum magnas operum componere miles
quae vt certa sunt; sic in ijs quae consequuntur,
Seu Cererem, plenam vincentemque horrea me
Aut repetat Bacchum, per pingua musta juu-
tem;

Ibid. vers. CLII.

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LII
28

illud quod in antiquioribus est;

Sed Cererem plena vincentem credita messe;
ambigitur. quod tamen priori illi, ut doctius &
elegantius, libenter praetulerim: sed ita, ut in eo
nominum doctorum, aliter sentientium, iudicium
accipere & subire sim paratus. post:

Et ne forte vagus Naturae quaerere sedem

ibid. vers.
C. LXXXI

Incipias.

scribe: — *Fortunae quaerere sedem. anre dixit:*

ibid. vers.
CLXXI.

Fortunae perquire locum per sidera cuncta.

cui qui versus proximus est:

Ergo age ne falsa varia genitura figura,
recte, mea quidem opinione, sed opinione ta-
men, habebit, cetero qui vacillans, si scripseris:

ibid. vers.
CLXIX.

Ergo age ne falsa variet genitura futura.

sic infra:

Nec nocturna minus variat, quam tempora lucis.

Non possum, prius quam ad alia accedo, quin
nam etiam in eodem Poeta maculam eluam:

ibid. vers.
CCXI.

Sed quanta effectu res est, tam plena laboris,

Curibus aeternis mundum per signa volantem

Ut totum lustret curuatis arcubus orbem

Exprimet, & vultus eius componere certos.

ita quidam liber. unde legendum conicio:

Exprimere, & vultus eius componere certos:
conicio inquam, sed in eo, quod proximum est,

ibid. vers.
CCXV.

Ac tantae molis minimum comprehendere punctum;
vererem librum, qui, comprehendere, non, deprende-
re, habet, sum secutus.

C 4 *Dextera*

*Dextera vorax. culus inquinatus. manus lae-
Catulli Epigramma versibus quibusdam
transpositis corruptum antea, nunc
suae elegantiae restitutum.*

CAPVT XVI.

QVI Catullo mediusfidius polito, addo-
tiam, c. annium saeculorum consensu, do-
cto, vel nostra vel patrum auorumque nostro-
rum memoria, manum admouerunt; adeo mul-
ti sunt, vt vel rationem inire, quemadmodum eor-
um nomina recensantur, sine molestia nemo
possit. In illis tantum M. Antonius Muretus, et
posterior Achilles Statius, (Di boni, qui viri)
ita excelluisse visi sunt, vt, cum alter egregiam in
poetae versibus cōmentario, *Docto, In, puer, Chlo-*
berioso, illustrandis, & per iuuentuti vtilem ope-
rationem poneret; alter nihil eorum quae vel in libris
Vaticanis, vel in alijs melioris notae exscripti-
bus, à vulgata editione variare, deprehendere po-
terat, praetermitteret; aliquando etiam suas scri-
pturas, nec alibi repertas afferret: vterque parum
aut nihil, aliorum industriae reliquum fecisse iu-
dicaretur. sed tamē, quod quidem apud homines
erūditos, & harum rerum intelligentes liceat, non
pauca etiam hodie in eo sunt poeta, quae vel pro-
pter rerum, de quibus agitur, ignoracionem, a no-
bis etiam ignorantur; vel propter maculas, quae
illius versus plures etiamnum, quam vellem, in-
derunt, minus intelligi possunt. Ac prioris qui-
dem illius generis vt maior est numerus, ita ma-
iorem etiam diligentiam requirit, neque hac in
multa-

Ant. Mureti
Varia Lectoria
LII
28

multuaria opera & subsiciua expediri potest, posterioris vero, exemplum elegans nunc dabimus, plura, quotienscunque res dabit, in his Antiquis daturi. Apud Catullum itaque tale exstat in Vibennios patrem & filium epigramma:

*O furum optime balneariorum,
Vibenni pater, & cinaede filii;
(Nam dextera pater inquinatore,
Culo filius est voraciore.)*

*cur non exsilium malasque in oras
itis? quandoquidem patris rapinae
notae sunt populo: & nates pilosas
Fili, non potes esse vendita.*

In quibus versibus, & tertius & quartus, omnem, librariorum incuria, fortasse an interpretum imperitia, leporem perdiderunt: quo illos, tenuis cuiusdam membranae beneficio, lubens reconabo.

*Nam dextera pater est voraciore,
Culo filius inquinatore.*

scio veteres furum manus inquinatas consueuisse dicere: scio quo Ciceronis illud, *manus laua*, referri oporteat: secundum quod, magnum illud Gallicae lumen Guilielmus Budaeus, Tusanus, alij, suam huius loci interpretationem accommodarunt. sed hoc me non potest de priore sententia mea, nulla praesertim alia ratione accedente, deterrere: maxime cum postremis eiusdem Epigrammatis versibus, & mutationi a me factae, bellissime conueniat.

Notae sunt populo, & nates pilosas

fili. &c.

sed nimius sum in re manifesta. neque mea frons
C 5 patitur

patitur emendationis, in versibus parum ver-
cundis, factae largo sermone rationem reddere
& tamen haec quoque illustrari quid vetat?

*Extremum S. C. è Ciceronis lib. 1. Inuecti-
uarum, glossema sublatum. Ci-
cero restitutus.*

CAPVT XVII.

M. Tullius Cicero Inuectiuarum Libro pri-
mo (sic enim orationem, quae in L. Cati-
linam priua legitur, veteribus S. C. Prisciano,
aliisque superiorum subfelliorum grammaticis
auctoribus, vix an falso nihil laboro, certe ver-
risimiliter, nominare soleo) eo igitur libro, Ci-
cero cum de extremo illo atque ultimo S. C. tra-
geret, ad quod nisi in ipso paene *urb. incendio*,
atque in desperatione omnium salutis nusquam
discessum est: *dearent, videlicet, operam magistra-*
tus, ne quid Respub. detrimenti capiat: quo pote-
stas per senatum, more Romano, magistratui ma-
xima permittitur: eaque omnia, quorum alioqui
sine populi iussu nullam Consuli ius est, vt Sal-
lustius, Caesar, Liuius, *lij* prodiderunt: tunc ad
ea exempla descendit, quae senatusconsulti il-
lius maximam apud maiores auctoritatem fuisse
se declarabant; quaeque omnibus passim erant
in manibus. Itaque Graccos, Saturninos, Ser-
uilius, eiusdemque condicionis alios, quod &
Caesar fecit, nominat: *Hoc, inquit Caesar, factum*
in perniciosis legibus, in vi Tribunicia, in secessione
p. opt.

Sallust.
Cati-
linae
lib. 1. de
bello civili.
Liuius lib.
III. ab ur-
be condita.

Ant. Mureti
Varia Lectoria
LIII
28

populi, templis locisque editioribus occupatis. atque
 haec superioris aetatis exempla, expiata Saturni-
 ni, atque Graccorum casibus. M. vero Tullius,
 cuius praeter ceteros hoc in genere exultat ora-
 tio, Decernit, inquit, quondam senatus, ut L. Cicer. ora-
 Opimius Consul videret, ne quid resp. detrimenta-
 caperet: nox nulla intercessit; interfectus est, pro-
 pter quasdam seditionum suspiciones, C. Grac-
 cus, clarissimo patre natus, aui, maioribus. qua de
 re Philippicis hunc in modum scribit: Quod L. Idem Phi-
 Opimius Consul verba fecit de r. p. d. cor. i. c. Ut lip. VIII.
 L. Opimius Consul remp. defenderet. Superiora
 autem illa Ciceronis verba, quorum causa haec
 à nobis fiunt, cum mihi ex scripturae varia-
 ta, quae plerumque errori comitari solet, essent
 suspecta de vitio: nec illud satis ex eloquentia
 Ciceronis dici videretur; patre natus, aui, ma-
 ioribus, neque tamen aut Lambinus, aut, qui
 illo prior his orationibus emendandis insuda-
 uit, M. Antonius Muretus, homo, quot sunt
 hominum, eloquentissimus & politissimus, a-
 liud suggererent: coepi, quod in rebus huiusce-
 modi soleo, primum librum vetustissimae editio-
 nis, quae Philippo Beroaldo procurante facta
 est, deinde alium scriptum manu, quem à V. C.
 doctissimo Q. Iacobo Susio, ab extrema vsque
 Hollandia è bibliotheca Egmodana accersitum,
 commodum tum penes me habebam, inspicere;
 & nunquid ab ea scriptura euariarent, obser-
 uare. in quorum utroque, cum aliam longe ab ea,
 quam proposui, non quidem sententiam, sed ver-
 borum seriem deprehenderem: & in illo quidem;
 Caius Graccus clarissimo patre natus. A maioribus
 occisus

Cicer. ora-
 tione 1. in
 Catil.

Idem Phi-
 lip. VIII.

occisus est cum liberis M. Fulvius: in hoc vero C. Graccus clarissimo patre a maioribus: in loco quod res erat coniecti, vocem illam, natus, ex eorum numero esse, quae in Cicerone plurima sunt ab inscriptis magistrallis adiecta glossemata. deinde ut illo; a; auum designari. omne autem illud, quod dixi, ita oportere scribi: interfectus est propter quaedam seditionum suspiciones. C. Graccus clarissimo patre, auo, maioribus. quae eadem verba, alibi Domitio Catuli auunculo, Ciceronem posuisse. Asconio referente, cognoscimus. quo sane loco Domitium cum eodem isto Gracco, si id ad rem facit, aliqua ex parte composuisse videri potest: enim scripserat. Sed si familiariter ex Q. Catulo sapientissimo viro, atque humanissimo, velim quaerere, utrius tandem tibi tribunatus minus probari potest, C. Corneli, an, non dicam P. Sulpicii, non L. Saturni, non C. Graeci, non Tiberij, neminem, quem si iudicium existimant, nominabo; sed auunculi tui, Q. Catule, clarissimi, patriaeque amantissimi viri: quid mihi tandem responsurum putatis? ac deinde. Quis auunculus tuus clarissimus vir, clarissimo patre, maioribus? credo, silentio, fauente nobilitate, nulla intercessore comparato, populo R. dedit, & potentissimorum hominum collegis eripuit, cooptandorum auctoritatem potestatem. Quae mea coniectura, si, quod certi iuris est, coniectura appellari potest, ne cui non satis firma esse videatur, testificor eandem meam scripturam in optimo libro Gemblacensi, sex annos quam haec scripseram mense, plane sine ulla littera, quod in illius bibliothecae libris rarum esse compertum esse.

Ascon. & aedicianus in Oratione II. pro C. Cornelio.

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

*Vacuefacio. vacuefacta Cicero, Lucilius,
& Codex Iustinianeus,
emendati.*

CAPVT XVIII.

VOLO nunc, superioris capitis occasione;
verbum antiquum sepultum excitare, & in
eum, vnde deiectum est, locum, eodē Inuectiua-
rum libro, reponere: aliasque voces, quae in illius
possessionem, veluti vacuum & caducam, inuafe-
runt, inde deicere. Quod itaque scribitur: *Quid*
vero nuper, cum morte superioris uxoris novis nuptijs
domum vacuum fecisses, nonne quia alio incredibili
scelere hoc scelus cumulaſti? à sententia rectum est,
à verbis nō item. qui vero hāc scribēdi rationem,
ex professo, in Ciceroe sunt secuti; mutarunt
quidem illi, non sustulerunt vitium, cum *vacuefa-*
cisses, de vetustiorum omnium, qui sunt, librorū
consensu, quod olim etiam publicatum fuit, po-
tiusquam *vacuefecisses*, iisdem inuitis, scribere de-
berent. quid? quod etiam infra; *aduentu tuo ista*
subsellia vacuefacta sunt, scribemus, si Lambigian-
nos omnes, meosque, quos iam ante laudavi, &
typis vulgatos, & manuscriptos libros, è quibus
orationēs istas emendatas habemus, audiēdos exi-
stimabimus? sic Macrobius, non indiligens anti-
quitatis imitator, *Permagna*, inquit, *abs te Postu-*
miane, cum ex alijs, tum hoc maxime gratia fateor
obstrictum, quod a Praetextato veniam postulando,
mibi in cena vacuefecisti locum. sic Varro, *excande-*
facere, Plautus, *expauefacere*; Ennius, alijque vete-
res, *patefacere*, dixerunt. Sed cum haec vox fundi
Cice-

Cicero Ora.
1. in Cail.

Ibidē infra.

Macrobi. 1.
Saturn.

Ciceroniani possessorem recuperavit; Lucretiani quoque, nobis vindictas agentibus, recuperet apud illum itaque quod libro v. i. legitur:

Lucr. v.

*Hoc ubi inaniur spacium, multusque vacesit
In medio locus:*

hoc alij verisimiliter, quis negat? veruntamen falso, ita scribendum iudicant:

—multusque vacesit

In medio locus:

vocem videlicet Latinam ignorantes, & barbaram, nullique precij ei substituentes, Lucretium suis verbis priuarunt, & alienis, pessimo, per Deum, exemplo, insipientes Latinarum vocum adulteri, contaminaverunt. quod ibi etiam firmi memini:

ibidē infra.

*Hoc fit item cunctas in partes unde vacesit
Cunctusque locus.*

quibus maxime Lucretium purgauerimus, si vacesit, utrobique, uti res monet, scripserimus, quod in rescripto etiam Maximiani & Diocletiani Imperatorum, quod in Codice Iustiniano lib. i. tit. xxix. cap. v. a compilatoribus ponitur;

Codex Iustini
nani emen-
datus.

*Si totas facultates tuas per donationes vacesit
cisti,*

faciendum esse; ex duobus membranaceis libri illius exemplaribus, omnium, cum Codice Iustiniano cum veteribus libris integrum comparabam & ad eum notas perpetuas scribebam, didici.

Chilensis

Ant. Mureti
Varia Lectione
LIII
28

*Chilonis sententiam aliter quam vulgo scriben-
dam videri. ad hoc. examusim. astu. honores.
matrimoniorum frequentatio. dese-
ctus Agellij suppletus. ex
eodem varia men-
da sublata.*

CAPVT XVIII.

AGELLIO Noctium Atticarum scriptori
saepe antehac manum apposuimus, quod
tamen non tam in ipsius Agellij, quam alienam
gratiam, nos fecisse existimamus. nunc suo
quodam iure à nobis videtur exigere, vt laborem
aliquem sibi proprium esse patiamur. quod sane,
quando aequum postulat, & bene hoc quidem
libro de nobis est meritus, vt alij meliores sint,
ipse vero in ijs, qui consequentur, Commercia-
rijs, benignior; non difficulter impetrabit. Ha-
bebit igitur hoc caput praecipuum: & quod nul-
lus sibi, ex iure *Quiritium*, ausit vindicare. Ita-
que statim lib. I. cap. 11. post verba illa Epicteti,
à quibus etiam videntur in nonnullis libris ab-
esse nonnulla, subiunge: *Nis ille auditis, insolenti-
ssimus adolescens obticuit: tamquam si ea omnia
non ab Epicteto in quosdam alios, sed ab Herode in
eum dicta essent.*

Eodem lib. I. cap. 111. cui iam olim, ex ijs-
dem schidis *Sullidianis*, suum initium, quod
perierat, reperitavit *Guilielmus Canterus*, vtri-
usque linguae in paucis peritus, cuius nuper
vivi consuetudo mihi perfuit iucunda, nunc
praeci-

*Agel. varijs
locus corre-
ctus.*

praecipiti superiore vere longa tabe consumi, &
non sine magno nostro dolore atque horum su-
diorum inconsumendo, è viuis sublato, gratissima est
memoria: eo, inquam, capite, diuina illa Chilonis
& nunquam, meo quidem iudicio, satis laudanda
de duabus ferocissimis affectionibus, amore &
odio, intra modum coercendis sententia, longe
aliter in ijs schidis, quam vulgo, perscripta est. vos
ubi sit melius, & vtraque quasi ex contentione sibi
opposita, diiudicabitis. Ac vulgo quidem: *Har-
ni*, inquit, *mes*, tanquam forte fortuna oseris: *Har-
itidim* tenus oseris, tanquam fortassis post amatum
in schidis vero: *Hunk*, inquit, amorem ita finem,
tanquam forte fortuna positurus: *Et* hoc odium ita, ut
nunc oderim, tanquam fortassis post amatum, aper-
tius certe, & nisi iudicās fallor, elegantius: sed ta-
men in quo me scepticum esse velle, nō criticum,
nomineritis non longe abiero.

Eodem lib. i. cap. iv. Ad haec scripta omnia
tiquora tam curiose spectabat, aut virtutes pen-
bat, aut vitia rimabatur, Et iudicium factum est
damusim diceret. scribo: Ad hoc scripta omnia
tiquora tam curiose spectabat, aut virtutes pen-
bat, aut vitia rimabatur, ut iudicium factum est
examusim diceret. duo hic sunt ἀπειροει. ad hoc
itē, examusim. de illo plura in Sallustium. de hoc
quoniam primi inuouamus, nunc dicendum.
Examusim, inquit Nonius, *examine* ad regulam.
est enim *amussis* regula fabrorum. glossarium Lati-
num: *examusim*, ἐπειρα. *amusses*, credo, interpreta-
ri voluit, *examina*; ut Nonius, *examusim*, dixit,
examine. Plautus Amphitruone.

Nonius
Examusim

Amphitruo-
ne se. Satin
parua.

Nē ista aedepol, si verā haec loquitur, examusim
est opti-

Ant. Muret
Varia Lector
LIII
25

est optima. item Menaechmis:

Ut hanc rem vobis exaratus sim disputem.

Eodem lib. cap. VI. possint ad mouendos hominum affectus qualicumque actu irrepere. scribo: qualicumque actu. ibidem: propterea turpe esse ait rhetori. scribo: praeterea turpe esse ait. mox: cum tanto honore atque vitae dignitate apud P. R. loquentem. Lege: cum tanta honorum, atque vitae dignitate. magistratus, quos Metellus Numidicus in rep. R. gesserat, honores vocat. sic ius Praetorium, ab ijs qui honores, id est, magistratus gerunt, honorarium appellari, in iure ciuili legitur. ibidem: ciuili em saluam esse sine matrimoniorum frequentia non posse. scribe: sine matrimoniorum frequentatione non posse. Verba autem Metelli, eodem capite posita, & quae emendationem multam opus habet, hoc quidem loco non attingemus: ne illa Agellius, quominus haec praecipua habeat, sibi esse fraudi, conqueratur.

Vestae penetralia. per secula. illudere ponto. Aries primam partem sibi vindicat. domini quocumque. titulis fallantur pectora notis. ostentat mortalibus astra. negat vires victumque salubrem. consummat septima partem. aurauit velle-re pontum. ad Colchida tergore vexit. Manily plurimis locis emendatio

CAPVT XX.

LOXIAE oracula mihi audire videor, quotiens Manilium lego. ita multa sunt in eo
D turpiter

turpiter cōturbata, læsa, mutila, prodigiose ob-
scura, & quae nemo, nisi artem hariolandi nouerit,
recte interpretari potest. tentabo tamen ac-
gmata aliquot, ut Oedipus, soluere.

Festinos Capricorne foues penetrabilibus ignes.

Manilius
li. v. vers.
CCXLII

quae sint ignes festini, diu multūque quaesivi. sed
frustra fui: neque vllum in antiquioribus literis
ea de re, verbum. quid si, *Vestinos*, legeris? inep-
tū quid si, *festos tuos*? tantūdem. quid si *festinos*? ni-
hilum quidem profeceris. nisi forte ignes illos
Vestae perpetuos, festinos, Vestinos, aut potius
illos poeta dicere voluerit. quod non opinor. nam
quin ad eundem illum ignē verba sint torquen-
da, dubitari non potest. quō posito, veram scri-
pturam hanc, ni fallor, inueni:

Vesta tuos Capricorne fouet penetrabilibus ignes.
quam sane castigationem, ea, quae sequuntur, si
recte scribantur, valde probant:

Ibid. vers.
CCXLVI.

*Hinc artes studiūque trahit. nā quicquid in vltis
Ignis agit, poscitque nouas ad munera flammam
Sub te censendum est.*

Idem li. II.
vers.
CCCCI.
Ibid. lib. V
vers.
CCLIII.

& idem Manilius plane coniecturam meam
māt, dum ita scribit: fouet Capricorni sidera Vesta
mox: *Frigore Brumalem seruans per sidera sortem*
scribo: *seruans per saccula sortem*
sequitur enim:

Ibid. vers.
CCLXIII

*Qua retrahis auctas, summa ad fastigia noctes,
Nascentemque facis, renocatis lucibus, annum.*
deinde: *Litoribusque nouis, per luxum, ludere possis*
scribe: *per luxum illudere possis*

Sallust.
Cant.

talis est illa Sallustij querela: *Nam quid ea memo-
rē, quae, nisi ijs qui vidē, nemini credibilia sunt?*
uersos mōtes, maria cōstrata esse, sic alibi Manilius

Ant. Muret
Varia Lectoria
LII
28

Inmissumque fretum, iter aequoris undis.
 sic Seneca de Caligula, ut quidem ab amiciissimo
 Lipsio emendatus est: Dum ille, montes nauibus iun-
 git, & viribus imperij illudit. paulo post:

Seneca de
 breuitate
 vitae.

Astrorum princeps primam seruat sibi partem,
 Altera fors Tauro, Geminis pars tertia cedit.
 prior versus multo aliter in quibusdam libris le-
 gitur, & quantum iudicare valeo, rectius:

Ibid. vers.
 CCCXVII

Namque Arius primam partem sibi vindicat ipsi.
 dehinc: Tot ducit vires, dominos quot quotque recepit.
 scribe: Totque dabit vires, dominos quotque recepit.

Ibid. vers.
 CCC. XX.

mox: Ne tua sub titulis fallantur pectora noctis.
 Dissimulant, non ostendunt mortibus astra.

Ibid. vers.
 CCC

scribe: Nec tua sub titulis fallantur pectora notis:
 Dissimulant, non ostentant mortibus astra.

LXXI.

subinde: Viribus, — iunctisque sequendum

Ibid. vers.
 CCC

scribe: viribus, — cunctisque sequendum

LXXV.

post: Ut signum a signo, sic a se discrepat ipso,
 Momentoque negat vires, utroque salubris.

Ibid. vers.
 CCCC

Lege: Ut signum a signo, sic a se discrepat ipsum,
 Momentoque negat vires, victumque salutem.

XXXI.

quod probant illi proxima:
 Quodque per has geritur partes, sine fruge creatur,
 Aut cadit, aut multis sentit bona mixta querelis.

Ibid. vers.
 CCCCLIX

posterius: Unaque viginti numeris pars addita laudet.
 Et quinta & duram consumat septima partem.

emenda: Unaque viginti numeris pars addita gaudet.
 Et quinta & duram consummat septima partem.
 sic supra in eodem poemate pro, consumant orbem,
 scripsi, consummant orbem. verbi tempus ignora-
 tum,

50 L. CARRIO IS ANTIQ. LECT.
tum; versum corruptum; & illud, laudet, extorfit,
nunc sex aurei versus à me emendati, caput & li-
brum componant.

ibid. vers.
10XXI. Sed iuuat ignotum semper transire per orbem,
Scrutarique nouum pelagus, totius & esse
Orbis in hospitio. testis tibi Laniger ipse,
Cum vitreum findens aurato vellere pontum,
Orbatumque sua Phryxum per fata sorore,
Phasidos ad ripas, & Colchica regna reuexit:
scribo:

Sed iuuat ignotas semper transire per orbem,
Scrutarique nouum pelagus, totius & esse
Orbis in hospitio. testis sibi Laniger ipse,
Cum vitreum findens aurant vellere pontum,
Orbatumque sua Phryxum per fata sorore,
Phasidos ad ripas, & Colchida tergo reuexit.

illud, aurant, quae audax verbi fictio videtur esse,
cum tamen, inaurare, deaurare, atque consimilia
recte dicantur, in vetere quodam libro extare
testor. & sane meis quidem, nescio etiam an alio-
rum, auribus maxime satisfacit. paulo diuertit
Virgilius, neque tamen minus audaciter:

Virg. li. vi. Discolor vnde auri per ramos aura refulsit.
iam, ad Colchica regna reuexit; prae alia illa scri-
ptura, ad Colchida tergo reuexit; vehementer cor-
det. neque enim, ante illud tempus, Phryxus in
Colchide fuerat, vt eodem reuehi debuerit. Sed
haec quanti faciam, quanti ab alijs fieri velim,
nemo non videt: cum, tantam errorum multi-
tudinem, tanta loci angustia concludo. è qua nō
nullos certe scio, quos emendationes sunt, toti-
dem capita daturus fuisset. & vero vnus Manilius,
tot iam locis à nobis castigatus, vnum illis obser-
uatio-

Ant. Mureti
Varia Lectorum
LIII
25

num librum facile conficiet . vt de Agellio interim nihil dicam . quod & nobis etiam difficile non erat ; nisi, abiecto verborum mundo, Antiquas lectiones scribere, easque nude & simpliciter proponere mallems. Ne tamen nostra profundere, potius quam liberaliter donare, videamur, & ea re ingrata sint : pax.

LVDOVICI CARRIONIS
ANTIQUAR. LECTION.

COMMENTARIVS.

SECUNDVS.

Antistare. pausa. congressionem factum est. contumelia factum itur. rem praesatio futurum. inimicos dicturum. copias occupatas futurum. Deos benefasturum. in Quadrigario glossata inducta. eius, Nonij item Agellij, diuersis locis castigatio.

CAPIT I.

. Claudius. Quadrigarius, praeclarus annalium scriptor, & à veteribus laudatus, bellum, quod fuit P. R. cum Gallis, vt cetera gentis illius omnia, longè difficillimum, libro suorum primo, simplice quidem & incomta orationis antiquae suauitate, purissime tamen atque illustrissime complexus est: in eoque causam, qua T. Manlio cognomen Torquati fuit, verbis elegantibus, vt tamen

D 3

men